

Nyolc konkrét szöveggel végzett kísérlet során, amelynek az volt a lényege, hogy tíz kísérleti személynek osztályoznia kellett a szóban forgó szövegeket a fenti karakterisztikák szerint, egyértelműen bebizonyosodott, hogy az információk hatékonyság szempontjából a belső karakterisztikák esnek a legsúlyosabban latba, ezen belül főként az 5. és a 8., de a 6. és a 7. is.

Egy információk rendszer működésének hatékonyságát ugyancsak külső /a munkatársak száma, a használók száma, a kiadások, az irodalomkutatások száma, a feldolgozott dokumentumok száma, a szekundér állomány nagysága/ és belső karakterisztikáinak /a kapott válaszok gyorsasága, a válaszok releváns volta, a szolgáltatások igénybevételének kényelmessége, az adott problematika lefedettségének foka, az annotációk minősége, az információk időszerűsége/ korrelációival, azok súlyozásával lehet egzakt módon kifejezni. A használó szempontjából ezuttal is a belső karakterisztikák súlya a meghatározó, mindenekelőtt az annotációk minősége, a válaszadás gyorsasága és releváns volta.

/Československá Informatika, 16.k. 11.sz. 1974.
p.588-599./

Futala Tibor

Az információ költségei – a pénzügyi revizor szemszögéből

A hatékony információk értéke sem az üzleti életben, sem az államigazgatásban nem fejezhető ki dollárban vagy centben. Elismert tény, hogy költeni kell az információk gyűjtésére, a feldolgozásukat végző munkaerőkre, a berendezésekre és létesítményekre, s a vezetők a rendelkezésükre álló információk alapján hoznak pénzügyi kihatású döntéseket. A számviteli mechanizmusban azonban vajmi kevés a lehetőség az ilyen információk folyamatok összköltségének elkülönítésére és mérésére. Még kevésbé mutatható ki téves információk alapján hozott helytelen döntések pénzügyi kihatása.

A szerző az USA Állami Főszámvéveségénél szerzett tíz éves tapasztalat alapján, - az információfeldolgozás összes fázisait sorra véve - értékeli az információk nem kellő súlyozásának költségkihatásait, megkísérli bizonyítani az információk szolgálat hatékonyabb irányításának szükségességét. A számítógépeknek az adatfeldolgozásban és döntéshozatalban való fokozott szerephez jutása ma még az eddiginél is fontosabbá teszi e kérdés helyes szintre emelését.

Az információk összköltségének mérése nehéz feladat, mert a programok, munkabérek és más személyi kiadások, valamint az adminisztrációs és egyéb költségtételek között rejtve jelentkezik.

Az USA-nak a kutatási ráfordításokkal foglalkozó egyik mérlegbe-számolójában az információs adatgyűjtésre fordított összeg több mint 2,3 milliárd dollárt tett ki, de ebben még nem foglaltatott benne az információk regisztrálásának és a közvetve foglalkoztatott segédszemélyzetnek, a vállalatvezetési kiértékelésnek, a számítógépes kiirátásoknak stb. költsége. Egy ellenőrző tanulmányból kitűnik, hogy a fent említett időszakban e költségvetés jóval meghaladta a 2,3 milliárd dollárt, a szövetségi információs rendszerek működtetése a tárgyévben legalább 12,2 milliárdra tehető.

Tovább növeli az információs tevékenységek költségeit a már meglévő adatok ismételt kigyűjtése, főleg az adatok kigyűjtése, a helytálló adatok nem megfelelő feldolgozása, a szükségtelen adat-kiirátások készítése, a szükséges adatok megszerzésének és hasznosításának elmulasztása.

Becslések szerint az USA szövetségi adatgyűjtő szervei által felvett adatoknak 25%-a szerepel más szervek által már korábban felvett számítógép-file-okban. Környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatos adatok gyűjtésével például legalább 14 szervezet foglalkozik, de hasonló a helyzet a bűnügyi, kábitószerelemellenőrzési, levegőszennyezési stb. adatgyűjtés terén is. A különböző témákra vonatkozó adatokat feldolgozó intézmények munkája számos hálózatban keresztezi egymást.

Az ilyen szakterületek adatgyűjtő szervei között van ugyan némi munkamegosztás, de ez inkább csak adatgyűjtésmásolatok cseréjére korlátozódik, s akkor is gondot okoz a saját számítógépes rendszerbe való betáplálás, mert nem használnak egységes formátumokat, kódokat stb. Felmérésekből tűnt ki az is, hogy az USA kormánya 20 millió dollárt takaríthatna meg pusztán azért, hogy például a geofizikai adatok gyűjtését egyetlen szerv végezné és az továbbítaná a többi érdekeltekhez.

Előfordul, hogy információs rendszerek áttervezésekor, vagy újabb való helyettesítésekor egyes korábbi adatok gyűjtése már szükségtelenné válik, mégis tovább folytatják pusztán azért, mert a helytelen rendszerelemzés vagy -tervezés miatt nem figyeltek fel idejében.

A szükséges adatok begyűjtése és számítógépes nyilvántartórendszerbe való táplálása még korántsem jelenti azt, hogy a vezetők hozzájutnak a döntéshozatalhoz szükséges adatokhoz. A feldolgozás során az adatokat elemezni, kompilálni, kombinálni, újrarendezni, osztályozni, értelmezni kell ahhoz, hogy a döntéshozatalhoz megkívánt információkká rendeződjének.

Mindezek alapján a kormány úgy határozott, hogy - miután az adatok és a hasznosíthatóvá tételüket szolgáló létesítmények, apparátusok pénzbe kerülnek, - az adatgyűjtésmunka jelentős beruházást képviselnek és ennél fogva közgazdasági értelemben forrásként kezelendők, rájuk is alkalmazandók a forrás-gazdálkodási elvek. Megfelelő ajánlás kidolgozása azonban problémákat okoz, mert ma még ehhez nincsenek sem megalapozott számviteli rendszerek, sem a költségek azonosítására és felosztására vonatkozó eljárásmodok, - eltérően a fizikai

források eseteitől. Amíg az ajánlás el nem készül, addig a költségek csökkentésére nincs más mód, mint az egyes feldolgozási lépések alapos elemzése és kiértékelése alapján az információfeldolgozási műveletek tökéletesítése.

Eszerint minden egyes információfeldolgozási lépésnél számos kérdést kell tisztázni:

Adatgyűjtés: Összegyűjtötték-e minden szükséges információt?

Nem gyűjtötték-e már ki másutt a szükséges információkat?

Beszerezhető-e az információ számítógépes rendszerbe betáplálható formában?

Az információ friss, teljes és pontos-e?

Nem gyűjtenek-e szükségtelen információkat?

Miként gyűjtik az információkat?

Ez a gyűjtés legjobb módja?

Regisztrálás: Ki, hol, milyen gyakran regisztrál?

Miként állapítják meg a regisztrálás pontosságát?

Továbbítás: Hová juttatják el az információt?

Helyes-e, hogy éppen oda küldik?

Miként juttatják el?

Ez a legjobb módja az elküldésnek?

Nem kellene-e máshová küldeni?

Feldolgozás: Mi a feldolgozás célja?

Logikus-e a feldolgozás?

Hatékony-e a feldolgozás?

Nincsenek-e a feldolgozásban szükségtelen lépések?

Nincs-e szükség további feldolgozási lépésekre?

A feldolgozás az előre eltervezett módon valósul-e meg?

Kiiratás: Milyen jellegű a kiiratás?

/Output/

Milyen adatokat jelenít meg?

Felhasználásra kerül-e és miként?

Megmutatkozik-e másutt is?

Elemzés és Milyen kritériumok állnak fenn?

értékelés:

Milyen utasításokat kapnak a dolgozók?

Megfelelőek-e a kritériumok és utasítások?

Követik-e azokat?

- Tárolás és visszakeresés: Milyen tároló és visszakereső rendszereket alkalmaznak?
Miként keresik vissza az információt?
Kell-e az információt tárolni és milyen hosszú időn át?
Nem törölnek-e esetleg tárolandó információkat?
- Rendszertervezés: Miként tervezték meg a rendszert?
Készült-e kivitelezhetőségi tanulmány?
Vannak-e azonos típusu, más, hozzáférhető, már meglévő rendszerek?
Milyen mértékig használhatók ezek fel a jelen rendszertervezésben?
Miként koordinálják a tervezést a vezetőséggel és az üzemeltető személyezettel?
Figyelembe vették-e azok összes igényeit?

/Information. Part 2. Reports. Bibliographies,
3.k. 5.sz. 1974. p.11-21./

Keveyné Bundy Mária

Új jogszabály a tudományos-műszaki-gazdasági információs rendszerről Csehszlovákiában

Csehszlovákiában az első átfogó jogszabály, amely a tudományos-műszaki-gazdasági információs rendszer fejlődését megbízható alapokra helyezte, az 1959. évi 606.számú minisztertanácsi határozat volt. Az elmúlt 15 év folyamán azonban egy sor olyan fejlemény következett be a rendszer életében, amelyet a hivatkozott jogszabály előre nem láthatott. E fejlemények közül az alábbiakat kell mindenekelőtt megemlíteni:

1. Csehszlovákia 1968-ban szövetségi állammá alakult. S bár az új körülmények közepette is fenntartották a rendszer tartalmi-szervezeti egységét, a szövetségi és a köztársasági minisztériumok hatáskörének viszonylag lassu megszilárdulása, illetve egymástól való lassu elhatárolódása nem volt kedvező a rendszer egységes irányításának folyamatossága és következetessége szempontjából.

2. Az országban a tudományos-műszaki forradalom széles körű kibontakozása mindinkább ráirányította a figyelmet a tájékoztatás fontosságára és minőségének javítására. Ezért a szövetségi kormány - a Csehszlovák Kommunista Párt állásfoglalásai alapján - 1973. évi 20.sz.